

К. В. Павлюк, Н. В. Дегтярь

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ ФІНАНСУВАННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕКОСИСТЕМ

Досліджено зарубіжний досвід реалізації проектів державно-приватного партнерства у сфері збереження й відновлення екосистем. Проаналізовано основні переваги та проблеми впровадження таких проектів, а також визначено й запропоновано заходи з удосконалення їх інституційного підґрунтя.

Foreign experience in implementing the public-private partnership projects in the field of conservation and restoration of natural ecosystems is explored. The main advantages and problems of implementation of the public-private partnership in this area are observed. Measures to improve institutional framework of public-private partnership projects in the field of conservation and restoration of natural ecosystems in Ukraine are proposed.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, екосистеми, екосистемні послуги.

Досягнення орієнтирів посткризової модернізації економіки України, що закріплені в Програмі економічних реформ на 2010—2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”, ускладнюються через неналежне використання, збереження й відновлення потенціалу екосистем, а також проблеми фінансування природоохоронних заходів, від розв’язання яких великою мірою залежить еколого-економічна безпека українського суспільства. Постає потреба в пошуку альтернативних методів управління екосистемами, а також механізмів фінансування збереження й відновлення їхніх функцій, що сприятимуть формуванню оптимального базису для подальшого розвитку економіки України. Одним із таких механізмів може стати державно-приватне партнерство.

Вагомий внесок у розробку нових напрямів фінансування заходів збереження та відновлення екосистем зробили такі вітчизняні й зарубіжні вчені, як І. К. Бистряков, С. Н. Бобильов, О. О. Веклич, В. І. Данілов-Данільян, Р. Дейлі, С. І. Дорогунцов, Д. Г. Замолодчиков, В. М. Захаров, Р. Констанца, А. А. Котко, Л. Г. Мельник, Є. В. Мішенін, Г. А. Моткін, Р. Паджіола, Р. А. Перелет, І. М. Потравний, Дж. Рута, М. А. Хвесик. Утім, незважаючи на велику кількість досліджень питань фінансування збереження й відновлення екосистем, аспекти розвитку державно-приватних партнерств у цій сфері вивчені недостатньо.

За останніх два десятиліття дедалі більше науковців досліджують взаємодію між природою та економікою з допомогою категорії “екосистемні послуги”. Найпоширенішим у науковій економічній літературі є визначення таких послуг як вигід і цінностей, отриманих від екосистем, а також як усього переліку матеріальних, енергетичних та інформаційних потоків, породжуваних

© Павлюк К. В., Дегтярь Н. В., 2012

запасами природного капіталу, котрі в поєднанні з фізичним, людським і соціальним капіталом забезпечують добробут суспільства¹. Необхідність розроблення й застосування нових науково-практичних підходів до обґрунтування механізмів взаємодії між природою та економікою зумовлена передусім неефективністю діючого механізму фінансування природоохоронних заходів, більшість яких ґрунтуються на принципі “сплачує забруднювач”; деградацією та забрудненням природного середовища, що призвели до незворотних змін у функціонуванні окремих екосистем та навіть руйнування деяких із них; стрімким зростанням кількості населення на Землі та відповідним збільшенням обсягів використання послуг і ресурсів природи. Крім цього, сучасна економіка не враховує повною мірою економічний внесок екосистем. Як зауважує у своїй роботі Д. Хольцман, щорічно внаслідок деградації тільки лісових екосистем населення планети втрачає екосистемних послуг на суму від 2 до 5 трлн дол. США — стільки ж, скільки коштувала світова фінансово-економічна криза 2008—2009 рр.² Таким чином, відновити зруйновані екосистеми або неможливо, або дуже складно, оскільки це потребує прийняття глобальних комплексних стратегій екосистемного управління, обов’язкових до реалізації всіма без винятку країнами світу³.

В Україні програми та проекти, спрямовані на підтримку, збереження й відновлення екосистем, попри постійне зростання витрат на природоохоронні заходи (табл. 1), залишаються недофінансованими.

Так, у 2011 р. на охорону навколишнього природного середовища підприємствами, організаціями та установами було витрачено 18 490,7 млн грн, у т. ч. 12 039,7 млн грн (65 %) — поточні витрати на охорону природи, пов’язані з експлуатацією й обслуговуванням засобів природоохоронного призначення, 5607,4 млн грн (30 %) — інвестиції в основний капітал на будівництво та реконструкцію природоохоронних об’єктів, придбання обладнання для реалізації заходів екологічного спрямування та 843,6 млн грн (5 %) — витрати на капітальний ремонт природоохоронного обладнання. Зі зведеного бюджету України було витрачено 3890,7 млн грн на природоохоронні цілі, що на 1018,3 та 2638,2 млн грн більше, ніж у 2010 і 2005 рр. відповідно⁴. Переважна більшість коштів на фінансування природоохоронних заходів в Україні надходять від приватних підприємств і організацій як у капітальних інвестиціях, так і в поточних витратах (рисунок).

---

¹ Millennium Ecosystem Assessment. Ecosystems and Human Well-being // Synthesis Report. — Washington, DC : Island Press, 2005. — 160 p. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.maweb.org/documents/document.791.aspx.pdf>.

² *Holzman D.* Accounting for Nature’s Benefits: The Dollar Value of Ecosystem Services / D. Holzman // Environment Health Perspect — 2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.1289/ehp.120-a152>.

³ OECD Environmental Outlook Baseline.

⁴ Довкілля України у 2011 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Таблиця 1. Тенденції фінансування природоохоронних заходів в Україні

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Видатки зведеного бюджету України на охорону навколишнього природного середовища, млн грн	1 252,5	1 636,6	2 241,3	2 764,7	2 538,8	2 872,4	3 890,7
Капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища з усіх джерел фінансування, млн грн	7 089,2	7 366,6	9 691,0	23 176,0	11 073,5	13 128,0	18 490,7
Відношення витрат на охорону навколишнього природного середовища до ВВП, %	1,60	1,35	1,34	1,31	1,21	1,21	1,40
Індекс витрат на охорону навколишнього природного середовища, % до попереднього року	118,4	103,9	131,6	125,6	90,9	118,6	140,8
Частка витрат на охорону навколишнього природного середовища за рахунок коштів держбюджету, %:							
у капітальних інвестиціях	8,5	10,3	9,7	19,0	20,5	8,7	4,4
у поточних витратах	2,1	1,8	2,2	2,4	4,1	2,7	2,6

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua>).

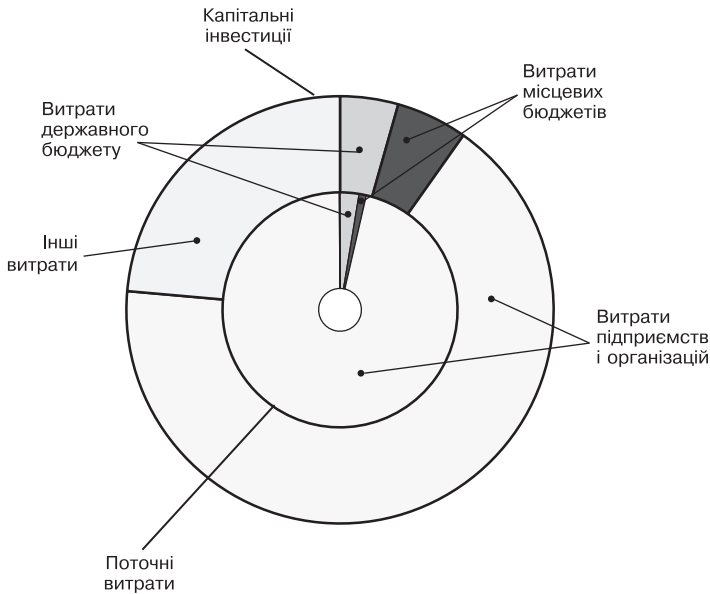
Економічна система будь-якої країни залежить від екосистемних послуг. Тому розв'язання окреслених проблем лежить у економічній площині та може бути здійснене шляхом трансформації системи інтересів економічних суб'єктів державного й приватного секторів. Із цих позицій сьогодні у світі активно розробляються інноваційні механізми фінансування заходів, спрямованих на підтримку функціонування, відновлення та збереження природних екосистем, одним із яких є державно-приватне партнерство (ДПП).

Згідно з результатами досліджень міжнародних інститутів, зокрема Світового банку, за останніх два десятиліття кількість запроваджених і реалізованих проектів ДПП у різних секторах економіки стрімко зростає⁵. Лідерами в запровадженні таких проектів є країни Європи та Азії. Основними рисами проектів ДПП, що вирізняють їх серед інших організаційно-економічних механізмів взаємодії держави й бізнесу, є розподіл ризиків між державою та приватними партнерами, участь усіх сторін партнерства в коопераційному ланцюзі створення доданої вартості за проектом.

За визначенням російського науковця Д. Амунца, до основних форм ДПП можна віднести такі проекти партнерської взаємодії держави й бізнесу⁶: будь-

⁵ Summary Data Reports [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ppi.worldbank.org/explore/Report.aspx?mode=1>.

⁶ Амуниц Д. М. Государственно-частное партнерство. Концессионная модель совместного участия государства и частного сектора в реализации финансово-емких проектов / Д. М. Амуниц // Справочник руководителя учреждения культуры. — 2005. — № 12. — С. 16—24.

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua>).

Рисунок. Діаграма участі держави та приватного сектору у фінансуванні природоохоронних заходів в Україні в 2011 р.

які взаємовигідні форми їх взаємодії, державні контракти з передачі приватному сектору на управління державних об'єктів або передачі на виконання публічних послуг, орендні відносини, фінансову оренду (лізинг), концесійні угоди. У світовій практиці концесійні договори реалізуються з допомогою різних схем, найпоширенішими з яких є:

1) BOT (Build — Operate — Transfer, тобто будівництво — управління — передача). Це класичний варіант концесійного договору, за яким приватний партнер (концесіонер) здійснює будівництво та експлуатацію об'єкта за власний рахунок. Після закінчення терміну договору, достатнього для окупності вкладених коштів, об'єкт повертається державі;

2) BTO (Build — Transfer — Operate, тобто будівництво — передача — управління). За такої форми договору концесіонер одразу після завершення будівництва передає об'єкт у власність держави, а вже потім починає експлуатувати його з метою відшкодування витрат та одержання прибутку відповідно до договору. Об'єкт перебуває в користуванні бізнес-партнера, але без передачі йому права володіння;

3) BOOT (Build — Own — Operate — Transfer, тобто будівництво — володіння — управління — передача). Ця форма дає приватному партнеру право не тільки користуватись, а й володіти об'єктом протягом терміну дії договору, по закінченні якого він зобов'язаний повернути об'єкт державі. Деякі країни

використовують також зворотний ВООТ, за якого держава фінансує та буде об'єкт, а згодом передає його в довірче управління приватному партнерові, котрий після закінчення терміну реалізації проекту може викупити його у свою власність;

4) ВОМТ (Build — Operate — Maintain — Transfer, тобто будівництво — управління — обслуговування (експлуатація) — передача). Це модифікація схеми ВОТ, що передбачає відповідальність приватного партнера не лише за будівництво, управління, експлуатацію об'єкта, а й за його поточний ремонт.

Протягом 1990—2011 рр. у різних секторах світової економіки найчастіше застосовувалися такі форми ДПП, як “проектування — будівництво — передача” (54 % усіх реалізованих проектів) та чиста концесія (21 %). Найменшою в загальній кількості реалізованих проектів ДПП була частка оренди та передачі приватному сектору в управління державних об'єктів (4,7 %). Галузевий аналіз упровадження проектів ДПП свідчить, що найбільше їх було реалізовано у сферах енергетики (38 %) і транспорту (26 %)⁷. Разом із тим починаючи з 2000 р. у світі стали активно впроваджуватися партнерства, головною метою яких є збереження й відновлення природних територій (табл. 2). Так, серед угод ДПП у сфері енергетики реалізуються проекти, спрямовані на розробку й використання альтернативних джерел енергії та, як наслідок, на збереження екосистем.

Як свідчить міжнародна практика, впровадження проектів ДПП із метою збереження й відновлення послуг екосистем найчастіше відбувається в таких формах⁸:

1) проектування, будівництво та експлуатація інфраструктурних об'єктів, кінцевою метою діяльності яких є підвищення якості функціонування екосистем, природних територій і об'єктів та (або) забезпечення їх раціонального використання (наприклад, підвищення якості водних ресурсів, відновлення популяції окремих видів тварин та ін.);

2) проектування, будівництво та експлуатація об'єктів виробничого призначення (у сфері сільського господарства, промисловості тощо), кінцевою метою діяльності котрих є підвищення якості функціонування екосистем, природних територій і об'єктів та (або) забезпечення їх раціонального використання;

3) передача приватному сектору в управління природних територій і об'єктів, що залишаються в державній чи комунальній власності;

⁷ Summary Data Reports [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ppi.worldbank.org/explore/Report.aspx?mode=1>.

⁸ Bishop J. New business models for biodiversity conservation / J. Bishop // Journal of Sustainable Forestry. — 2009. — № 28. — Р. 285—303; Треллер Дж. Общий обзор международных подходов и методов взаимодействия организаций государственного и частного секторов в исследуемой области (на территории ООПТ) / Дж. Треллер. — Сыктывкар, 2010. — 85 с.; Краснопольский Б. Х. Государственно-общественное партнерство в сфере природопользования : учеб.-метод. и справ. пособ. / Б. Х. Краснопольский. — М., 2008. — 112 с.

Таблиця 2. Фінансування реалізації проектів ДПП у сфері енергетики, спрямованих на збереження екосистем, млн дол. США

Рік	Сфера реалізації проекту ДПП			
	Біоенергетика	Геотермальна енергія	Сонячна енергія	Вітрова енергія
1993	171	273	—	—
1994	78	717	—	—
1995	105	467	—	29
1996	486	1 014	—	9
1997	51	912	—	95
1998	—	445	—	40
1999	125	260	—	—
2000	—	—	—	7
2001	66	—	—	242
2002	23	—	—	17
2003	114	38	5	11
2004	246	128	—	165
2005	281	—	—	318
2006	165	436	—	418
2007	80	305	—	1 360
2008	525	575	6	1 655
2009	1 406	667	536	5 756
2010	551	398	690	2 487
2011	1 025	274	4 105	9 203
Разом	5 498	6 909	5 342	21 812

Джерело: складено за даними Світового банку (див.: Private participation in clean technology database [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ppi-re.worldbank.org/Snapshots/Global>).

4) надання в концесію та оренду природних територій і об'єктів, які залишаються в державній або комунальній власності;

5) проектування, будівництво й експлуатація доріг та їхньої інфраструктури (наприклад, лісових доріг);

6) створення ДПП із метою проведення наукових і прикладних досліджень;

7) проектування, будівництво та експлуатація рекреаційних, туристичних і оздоровчих установ та їхньої інфраструктури в межах окремих природних територій і об'єктів.

У табл. 3 наведено особливості реалізації в окремих країнах найуспішніших проектів ДПП у сфері збереження, відновлення та сталого використання екосистем. Упровадження таких проектів на засадах партнерства та взаємодії держави з приватним сектором може бути доволі вигідним як для держави, так і для приватного сектору й суспільства. До потенційних вигід належать зниження витрат державного й місцевих бюджетів на досягнення

Таблиця 3. Найкраща практика реалізації проектів ДПП у сфері збереження, відновлення та сталого використання екосистем

Країна	Проблема — предмет проекту	Мета проекту	Термін реалізації проекту	Компенсаційні фінансові механізми	Учасники проекту		Спеціальна проектна організація (SPU)
					Покупці послуг	Продавці послуг	
Франція	Істотне зниження якості водних ресурсів унаслідок інтенсивного розширення сільськогосподарства, зокрема тваринництва	Упровадження нових технологій для обмеження застосування пестицидів і добрив для уникнення забруднення водноосного шару, а також зменшення тиску тваринництва на земельні й водні ресурси	18—30 років	200 євро за 1 га на рік протягом 17-ти років, 150 тис. євро на одну ферму для покриття витрат на нове обладнання й модернізацію, безкоштовна технічна допомога	Компанія "Vittel" — найбільший у країні виробник бутильованої питної води	37 фермерів, які здійснюють господарську діяльність на водо-збірних територіях цього проекту та відповідають за переговорний процес і реалізацію проекту	Спеціальна проектна організація "AgriVal", створена для обслуговування цього проекту та відповідальна за переговорний процес і реалізацію проекту
США (Чесапекська затока)	Погіршення якості води, зменшення чисельності видів флори та фауни, втрата місць їх існування через надмірну вирубку лісу, скидання стічних вод промисловості, сільськогосподарства, мінімальний контроль утилізації сільськогосподарських відходів	Передача в управління приватному сектору природних територій із метою поліпшення екологічного стану лісових і водних екосистем	до 20 років	16,5 млн дол. США від штату Меріленд та 17 млн дол. від Недержавної природоохоронної організації "Чесапек"	Департамент природних ресурсів та Головні благодійний фонд штату Меріленд, Недержавна природоохоронна організація "Чесапек"	Лісо- й сільськогосподарські підприємства, що здійснюють діяльність у Чесапекській затоці. Лісова галузь забезпечує 140 тис. робочих місць у штаті та 6 млрд дол. США щорічного доходу	Комерційна компанія з управління лісовими територіями
Мексика	Високі темпи вирубки лісів, нерациональне використання водних ресурсів	Поліпшення якості поверхневих вод, зниження частоти та наслідків відтопеної на низьких і стрімких ділянках басейну	6 років із можливістю подовження	28—37 дол. США за 1 га на рік, залежно від виду лісових угідь. Кошти отримано завдяки врахуванню в собівартості послуг із постачання води окремої плати, яка здійснюється водокористувачами	Водокористувачі країни	3366 лісокористувачів	Консультаційна рада, що складається з представників різних зацікавлених сторін
Індонезія (басейн р. Сіндау)	Повені, дефіцит та низька якість питної води, зумовлені господарською діяльністю вище за течією ріки	Насадження дерев на сільськогосподарських землях та використання методів агролісомеліорації для збереження запасів питної води та скорочення ерозії	5 років	130 дол. США за 1 га	Водокористувачі (158 798 споживачів), у т. ч. промислові підприємства, державна компанія водопостачання, населення	Лісокористувачі та фермери, що працюють вище за течією ріки	Асоціація компаній водоохоронної галузі (включає 120 компаній)

Джерело: Практичне керівництво по вопросам эффективного управления в сфере государственно-частного партнерства / Организация Объединенных Наций. — Женева, 2008. — 114 с.; Механизм ПЭУ в бассейне реки Чон-Аксу: частно-государственная схема платежей [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.carenet.org/assets/files/Chon-Aksu/ru/Mechanism_PES\(MAP\)_part_2_rus.pdf](http://www.carenet.org/assets/files/Chon-Aksu/ru/Mechanism_PES(MAP)_part_2_rus.pdf).

природоохоронних цілей, підвищення ефективності використання фінансових і кадрових ресурсів проекту або його менеджменту; зниження ризиків чи ефективний розподіл останніх між партнерами проекту.

Однак найбільшою вигодою від упровадження проектів ДПП є формування фінансового й організаційного потенціалу для відновлення та збереження екосистем або забезпечення їх сталого використання, що не можливе без участі приватних партнерів.

Організація та фінансування проектів, спрямованих на збереження й відновлення стану екосистем, на основі ДПП широко застосовуються в країнах ЄС, США, Бразилії, Мексиці, Австралії⁹. Успішність такого партнерства в зазначеній сфері підтверджує досвід цих країн. Наприклад, завдяки реалізації проекту ДПП із метою поліпшення екологічного стану лісових і водних екосистем Чесапікської затоки у США вдалося підвищити якість питної води та водних ресурсів у регіоні; захистити природні території існування рідкісних і зникаючих видів флори та фауни; припинити знищення територій лісів, що сприяло їх збереженню й відновленню; забезпечити раціональне використання та відтворення земельних ресурсів регіону, підтримку місць існування населення регіону й реалізації економічного потенціалу, а також економічну активність і зайнятість населення; зберегти унікальні природні території, які мають високу екологічну, культурну, освітню й історичну цінність. Окрім цього проекту у США на засадах ДПП реалізована ефективна програма управління національними природними парками¹⁰.

Слід зазначити, що серед країн пострадянського простору проекти ДПП у сфері збереження й відновлення стану екосистем перебувають здебільшого на стадії розробки та впровадження. Так, у Росії розпочато декілька проектів ДПП із відновлення екологічного стану водних ресурсів, лісових екосистем, управління природними парками, проведення наукових досліджень. Визначити ефективність реалізації таких проектів сьогодні неможливо, оскільки ще не досягнуто значних результатів. У Киргизстані реалізуються подібні проекти, найуспішнішим із яких є відновлення екологічного стану водних ресурсів у басейні ріки Чон-Аксуу¹¹.

Базовою передумовою успішної реалізації проектів ДПП у різних секторах економіки та соціальної сфери є створення відповідного інституційного й нормативно-правового середовища, що якраз відбувається в Україні. Питання

---

⁹ Investing in the Future: assessment of private sector demand for engaging in Markets and payments for ecosystem services [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.fao.org/es/esa/pesal/attachments/PESAL2_Waage.pdf; Краснопольский Б. Х. Знач. праця.

¹⁰ Using public-private partnerships to meet America's essential needs // A White Paper on Partnerships Prepared by The National Council for Public-Private Partnerships [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ncppp.org/presskit/ncpppwhitepaper.pdf>.

¹¹ Механизм ПЭУ в бассейне реки Чон-Аксуу: частно-государственная схема платежей [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.carecnet.org/assets/files/Chon-Aksuu/ru/Mechanism_PES\(MAP\)_part_2_rus.pdf](http://www.carecnet.org/assets/files/Chon-Aksuu/ru/Mechanism_PES(MAP)_part_2_rus.pdf).

функціонування державно-приватних партнерств регулюються Законом України “Про державно-приватне партнерство” від 01.07.2010 № 2404-VI¹². Відповідно до ст. 1 цього Закону, державно-приватне партнерство — це співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних і комунальних підприємств, або фізичними особами — підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами¹³. У ст. 4 Закону визначено сфери реалізації проектів ДПП, зокрема такі, які можуть бути спрямовані на збереження й відновлення екосистем, а саме: збір, очищення та розподілення води; туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт; забезпечення функціонування зрошувальних і осушувальних систем; оброблення відходів. Утім, перелік таких сфер далеко не повний, що значно обмежує потенціал застосування ДПП із метою охорони навколишнього природного середовища.

Відповідно до ст. 5 Закону, в межах здійснення ДПП можуть укладатися договори про концесію, спільну діяльність та ін. Отже, таке партнерство є договірним. Концесія, як форма договору ДПП, додатково може регулюватися Методикою розрахунку концесійних платежів (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 12.04.2000 № 639), Положенням про проведення концесійного конкурсу та укладення концесійних договорів на об’єкти права державної і комунальної власності, які надаються у концесію (затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12.04.2000 № 642). Об’єкти концесії та ДПП залишаються в державній (комунальній) власності. У гл. 77 Цивільного кодексу України встановлено нормативно-правові засади спільної діяльності, договору про таку діяльність, котрі можуть бути застосовані для регулювання відносин у сфері ДПП. Окремі аспекти використання в підприємницькій діяльності прав інших суб’єктів господарювання (комерційної концесії) визначені у гл. 36 Господарського кодексу України, зокрема обов’язки концесієдавця та концесіонера, деякі питання субконцесії.

Як зазначає А. В. Макаренко, особливістю об’єкта концесійних відносин із метою реалізації проектів для збереження й відновлення природних екосистем є в першу чергу його “нестандартність”, адже надра, природні ресурси в різні історичні періоди й сьогодні являють собою окремий вид об’єктів із особливим правовим статусом, вилучених із загального публічного обігу¹⁴. Так, Законом

¹² Про державно-приватне партнерство : закон України від 01.07.2010 № 2404-VI // Голос України. — 2010. — № 140, 30 лип.

¹³ Там само.

¹⁴ Макаренко А. В. Особливості об’єктів концесійних правовідносин / А. В. Макаренко [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://intkonf.org/makarenko-av-osoblivosti-obektiv-kontsesiynih-pravovidnosin/>

України “Про передачу об’єктів права державної та комунальної власності” від 03.03.1998 № 147/98-ВР¹⁵ визначено основні засади передачі державних об’єктів у власність територіальних громад та врегульовано пов’язані з цим відносини.

Утім, такі нормативно-правові засади значно зменшують потенційну можливість застосування ДПП у сфері збереження й відновлення екосистем в Україні, а саме партнерства на основі використання інституційних механізмів та механізмів суспільної взаємодії.

ДПП на основі використання договірних механізмів є договірними відносинами в рамках партнерства, що не вимагають створення юридичної особи та оформлені шляхом укладення угод про співпрацю або інших договорів відповідно до цивільного й господарського законодавства. ДПП на основі використання інституційних механізмів передбачає організаційно-економічні відносини учасників, які вимагають утворення нової юридичної особи або інституційної конструкції. ДПП, що ґрунтується на механізмах суспільної взаємодії, передбачає формування органів суспільного управління у формі опікунських чи наглядових рад, до складу котрих включаються представники приватного бізнесу та громадськості, яким передаються повноваження з управління діяльністю й майном.

Разом із тим наведені нормативно-правові акти, що регулюють процес створення й реалізації проектів ДПП, мають певні суперечності, які потребують узгодження, а також окремі недоліки, зокрема у сфері збереження, відновлення та сталого використання екосистем. Так, у цих актах не враховано специфіку різних видів природоохоронної діяльності, а також організаційно-правовий статус та призначення природних об’єктів і природних ресурсів при реалізації проектів ДПП, неготовність суспільства та неможливість запровадження додаткової плати за послуги, отримані за проектом ДПП, як компенсаційних платежів із метою відшкодування приватному партнеру витрат за таким проектом відповідно до норм законодавства; не визначено перелік видів діяльності, робіт і послуг у сфері збереження, відновлення та сталого використання екосистем, які можуть бути здійснені на засадах ДПП; окремі норми й положення зазначених актів мають декларативний характер.

Із метою впровадження ДПП для успішної організації та фінансування проектів у сфері збереження, відновлення та сталого використання екосистем в Україні доцільно:

— врегулювати застосування законодавчих норм, що регламентують здійснення такого партнерства з метою чіткого визначення сфер реалізації природоохоронних проектів на його засадах;

---

¹⁵ Про передачу об’єктів права державної та комунальної власності : закон України від 03.03.1998 № 147/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 34. — Ст. 228.

— проаналізувати структурні особливості природоохоронної діяльності й використання природних ресурсів в Україні та визначити сектори, які мають найвищий потенціал щодо реалізації проектів ДПП, а також найбільше потребують інноваційно-інвестиційних ресурсів;

— розробити та прийняти перелік видів діяльності у сфері збереження, відновлення та сталого використання екосистем, у яких можуть бути застосовані проекти ДПП згідно з вітчизняним законодавством;

— узгодити бюджетне планування з механізмом надання державної підтримки за договорами ДПП із їх перспективним урахуванням у процесі середньострокового планування;

— створити мережу пілотних проектів ДПП у сфері збереження, відновлення та сталого використання екосистем як механізмів “найкращих практик”;

— внести зміни до відповідних нормативно-правових актів стосовно можливості створення не лише договірних, а й інституційних ДПП і партнерств суспільної взаємодії;

— розробити методичні рекомендації щодо вибору й використання фінансових моделей і компенсаційних механізмів реалізації проектів ДПП, прийнятних для сфери збереження, відновлення та сталого використання екосистем.

На нашу думку, розроблення й упровадження проектів державно-приватного партнерства з метою організації та фінансування заходів, спрямованих на відновлення і стале використання природних екосистем, може стати ефективним механізмом синергетичного поєднання потенціалу держави та приватного сектору, підвищення ефективності бюджетних витрат, досягнення суспільно важливих цілей, збереження природного капіталу як частини національного багатства України для нащадків, а також формування передумов для посткризового відновлення економічного потенціалу України.